

Lielvārdes novada pašvaldībai
 Raiņa iela 11, Lielvārde
 dome@lielvarde.lv

11.02.2019.

Atzinums Nr. MM102/26

*Dabas vērtību inventarizācija tematiskā plānojuma „Lielvārdes pilsētas Lačplēša
 apkaimes attīstības un apsaimniekošanas plāns” izstrādei*

Eksperts	Maija Medne
Eksperta sertifikāta Nr. un derīguma termiņš	Nr. 102 Biotopu grupa: zālāji (derīgs līdz 04.09.2021.) Biotopu grupas: meži un vīrsāji, purvi; sugu grupa: vaskulārie augi (derīgs līdz 29.08.2019.)
Atzinumā izvērtētās sugu un biotopu grupas	Sugu grupa: vaskulārie augi; Biotopu grupas: zālāji, meži, purvi
Apsekošanas datumi	2018. gada 22. un 26. augusts.
Ziņas par apsekojuma laika apstākļiem, ilgumu, platību, metodi	Apsekojuma laikā laikapstākļi piemēroti vizuālo novērojumu veikšanai, mainīgs mākoņu daudzums, gaisa temperatūra ~ +20 °C, vēja ātrums ~ 2-5 m/s. Teritorija apsekota izstaigājot dendroloģisko stādījumu "Lielvārdes parks", ģeoloģisko veidojumu "Rumbiņas ūdenskritums" un apkārtējās teritorijas ~ 15 ha platībā, veicot novērojumu pierakstus un vizuāli dokumentējot situāciju ar fotoaparātu (fotogrāfijas no apsekotās teritorijas apkopotas šī atzinuma 2. pielikumā). Īpaši aizsargājamo sugu atradnes fiksētas GPS ierīcē, LKS 1992 Latvia TM sistēmā. Apsekojuma ilgums: kopā 12 stundas. Atzinuma sagatavošanā izmantota apsekojuma laikā iegūtā informācija, kā arī dati no dabas datu pārvaldības sistēmas (DDPS) OZOLS.
Aizsardzības statuss	Dabas piemineklis: aizsargājamo dendroloģisko stādījumu teritorija "Lielvārdes parks" (vietas kods: LV0470340); dabas piemineklis: ģeoloģiskais veidojums "Rumbiņas ūdenskritums" (vietas kods: LV0441280); dabs piemineklis: ģeoloģiskais veidojums "Lačplēša gulta".
Atzinuma sniegšanas mērķis (plānotā saimnieciskā darbība)	Dabas vērtību inventarizācija tematiskā plānojuma „Lielvārdes pilsētas Lačplēša apkaimes attīstības un apsaimniekošanas plāns” izstrādei

1. VISPĀRĪGS PĒTĀMĀS TERITORIJAS APRAKSTS

Apsekotā teritorija - dabas piemineklis aizsargājamie dendroloģiskie stādījumi "Lielvārdes parks", dabas pieminekļi - ģeoloģiskie veidojumi "Rumbiņas ūdenskritums" un "Lāčplēša gulta", kā arī apkārtējās teritorijas atrodas Lielvārdes novadā, Lielvārdes pilsētas teritorijā (X:285627, Y:551317) (LKS 1992 Latvia TM) (skatīt kartoshēmu, 1. pielikums).

Dendroloģiskā stādījuma "Lielvārdes parks" pašreizējā platība ir ~3.98 ha, ģeoloģiskā veidojuma "Rumbiņas ūdenskritums" platība ir 1.9 ha, savukārt ģeoloģiskais veidojums "Lāčplēša gulta" (1. attēls) aizņem 0.03 ha plašu teritoriju. Apsekotā platība ietver 14 zemes vienības ar šādiem kadastra numuriem: 74330020563, 74330020925, 74330020576, 74330020559, 74330020727, 74330020558, 74330020135, 74330020140, 74330020542, 74330020541, 74330020491, 74330020131, 74330020492, 74330020543. Ģeogrāfiski apsekotā teritorija atrodas Viduslatvijas zemienē, Upmales paugurlīdzenumā. Teritorijā absolūtais augstums ir robežās no 41.6 līdz 43.2 m.v.j.l., taču apkaimei kopumā ir raksturīgas ļoti krasas relatīvā augstuma izmaiņas, kas izskaidrojamas ar stāvām nogāzēm ūdenstilpņu krastos.

Apsekotās teritorijas dienvidu daļā atrodas pašreizējā dendroloģisko stādījumu "Lielvārdes parks" teritorija, kuras centrā atrodas Lielvārdes pilsdrupas (2. attēls). Parks izveidojies kā pussala, ko no dienvidiem apskalo Daugava, savukārt no austrumiem un ziemeļiem - uzpludinājums uz Rumbiņas upes (3. attēls). Gan Daugavas, gan uzpludinājuma pusē parkam ir ļoti stāvas nogāzes, kas apaugušas ar mežu vai atsevišķiem kokiem un krūmiem. Parkā ap pilsdrupām ir sastopami galvenokārt veci, nobrieduši lapu koki, piemēram, parastās liepas *Tilia cordata*, parastie oši *Fraxinus excelsior*, parastie ozoli *Quercus robur*. Tiešā pilsdrupu tuvumā parku apsaimnieko ar mazu intensitāti, zālājs zem kokiem tiek reti pļauts. Tajā dominē podagras gārša *Aegopodium podagraria*. Savukārt uz rietumiem no pilsdrupām ir klajums ar intensīvi apsaimniekotu zālāju (tiek regulāri pļauts). Šajā parka daļā gar celiņiem un zālājā izvietotas dažādas koka skulptūras (4.attēls). Ir arī tūrisma infrastruktūra - soliņi, celiņi ar dabisku segumu. Pretī pauguram ar pilsdrupām, kadastra nr. 74330020563 ietvaros ir neliela teritorija Daugavas pretējā krastā (5.attēls), kam raksturīgs akmeņaina krasta līnija un paugurs, kas apaudzis ar kokiem. Šī zaļā zona piegūl privātmāju apbūvei uz Dievakalna ielas.

Apsekotās teritorijas dienvidrietumos atrodas Lielvārdes luterāņu baznīca, vēsturiska ēka ar muzeju (Edgara Kauliņa aleja 20) (6.attēls) un Daugavas krastā ir novietots ģeoloģiskais veidojums - dižakmens - Lāčplēša gulta. Šajā teritorijas daļā ir raksturīga sakopta vide ar regulāri pļautiem zālājiem, labiekārtotiem celiņiem, asfaltētām brauktuvmēm. Ir izvietoti informācijas stendi tūristiem. Gar brauktuvmēm, zālajos un Daugavas krastā sastopami veci, tajā skaitā dobumaini parka koki.

Starp baznīcu un dzīvojamo māju teritoriju (E.Kauliņa aleja 9 u.c.) atrodas parks (7.attēls), kur samērā blīvi sastopami veci lapu koki, izvietotas koka skulptūras, ierīkoti celiņi. Zālājs šajā parka daļā tiek regulāri pļauts.

Teritorijas centrālajā daļā atrodas neliels ilggadīgs zālājs, kuru nopļauj un nopļauto zāli nesavāc (8.attēls). Abās pusēs šim zālājam ir upludinājumi uz Rumbiņas upes. Tā kā kādreizējā Rumbiņas upe plūdusi pa izteiktu gravu, arī pašreiz apsekotās teritorijas centrā ir krasas reljefa izmaiņas. Šķērsojot zālāju ziemeļaustrumu virzienā, iespējams nonākt bijušā stadiona teritorijā, kas tagad sporta aktivitātēm vairs netiek izmantots (9.attēls). Stadionā aug zālājs, tajā dominē sarkanā auzene *Festuca rubra* un parastā smilga *Agrostis tenuis*. Starp stadionu un Daugavai tuvāk esošo Rubiņas uzpludinājumu atrodas ļoti stāva grava, kas apaugusi ar dažāda vecuma lapu kokiem. Vecu lapu koku audze atrodas arī stadiona

dienvidausturumu daļā, tur sastopami parasto ozolu stādījumi (10.attēls). Stadionu no Laimdotas ielas norobežo ielu apstādījumi ar āra bērziem *Betula pendula* un dažādiem papeļu taksoniem *Populus spp.*

Starp Rumbiņas uzpludinājumu un E.Kauliņa alejas daudzdzīvokļu ēkām ir stāva nogāze, kas apaugusi ar dažāda vecuam lapu kokiem un krūmiem, jo īpaši, parasto kļavu *Acer platanoides* sējeņiem, kā arī tur sastopama potenciāli invazīvā suga puķu sprigane *Impatiens glandulifera*.

Teritorijas ziemeļrietumu daļā atrodas ģeoloģiskais veidojums "Rumbiņas ūdenskritums" (11.attēls). Tas izveidojies cieti cementētos augšdevona dolomītsmilšakmeņos, kur atrodas 2m augsta kāple, kas veido ūdenskritumu. Ģeoloģiskajam veidojumam pieskaita arī iežu atsegumus Rumbiņas upes ielejas krastos lejpus ūdenskritumam (12.attēls). Pašreizējā ģeoloģiskā veidojuma teritorijā iekļauta Rumbiņas upes ieleja līdz autoceļam A6, tajā skaitā pagalmu teritorijas no Laimdotas ielas 2, 4, 6 ar ēkām, mazdārziņiem, apstādījumiem. Antropogēnas izcelsmes teritorijas īpatsvars: ~95%.

2. ĪSS PIEGULOŠĀS TERITORIJAS APRAKSTS

Apsekotās teritorijas dienvidu daļai pieslēdzas Daugava, savukārt no ziemeļiem un ziemeļaustrumiem to norobežo Laimdotas iela. Austrumos teritorija robežojas ar Dievukalna ielas apbūvi, savukārt no rietumiem teritoriju norobežo pilsētvidei raksturīgā daudzdzīvokļu namu apbūve uz E.Kauliņa ielas, kā arī industriāla zona.

Apsekotajai teritorijai tuvākās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas ir dabas piemineklis - dendroloģiskais stādījums Rembates parks, kas atrodas ~2.26 km uz dienvidrietumiem, kā arī Natura 2000 teritorija, dabas liegums "Daugava pie Kaibalas", kas atrodas 2.8 km uz dienvidaaustrumiem.

3. DABAS VĒRTĪBAS APSEKOTAJĀ TERITORIJĀ

Īpaši aizsargājamie biotopi

Apsekotajā teritorijā, Lāčplēša apkaimē konstatēts Eiropas Savienības īpaši aizsargājamais meža biotops **9180* Nogāžu un gravu meži** (13.attēls), kas noteikts izmantojot Latvijā pieņemto ES biotopu noteikšanas metodiku (A. Auniņš (red.) 2013, "*Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā*"). Izvērtējot šī biotopa atbilstību minimālajām prasībām, kas iekļautas Ministru kabineta noteikumos Nr. 350 "*Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu*", konstatēts, ka biotops nav Latvijas Republikā īpaši aizsargājams biotops, tas atbilst tikai Eiropas Savienības biotopa definēšanas prasībām.

Meža biotops atrodas stāvās gravās abpus Rumbiņas uzpludinājumam, kā arī gravā, kas ieskauj pussalu ar pilsdrupām (skat. kartoshēmu 1. pielikumā). Biotopa kokaudzē dominē parastā liepa, parastā kļava, parastais osis un parastā goba, paratais ozols. Krūmu stāvā sastopamas parastā ieva *Prunus padus*, veci parastās lazdas *Corylus avellana* puduri, parastais sausserdis *Lonicera xylosteum* un Eiropas segliņš *Euonymus europaeus*. Zemsedzē sastopama podagras gārša, pilsētas bitene *Geum urbanum*, birztales skarene *Poa nemoralis*, strēļu pulkstenīte *Campanula trachelium* un citi biotopam raksturīgi lakstaugi. Biotopā ir sastopamas bioloģiski vērtīgam mežam raksturīgas struktūras: veci lazdu puduri, bioloģiski veci/lieli koki, stāvoši koki ar piepēm, dzeņveidīgo sakalti koki un veci lazdu puduri. Visas minētās struktūras nodrošina dzīves iespējas daudzveidīgiem organismiem. Kā negatīvā ietekme minama potenciāli invazīvu un ekspansīvu sugu klātbūtne, piemēram, puķu sprigane. Tā kā biotops sastopams pilsētas teritorijā, ir novērojama arī antropogēna ietekme - iestaigātas

taciņas nogāžu augšpusē, kā arī kultūraugu klātbūtne krūmu stāvā, piemēram, strautu sniegoga *Symphoricarpos albus* un parastie ceriņi *Syringa vulgaris*.

Īpaši aizsargājamās sugas

Apsekotā teritorija ir bagāta ar īpaši aizsargājamās sugām, kas definētas Ministru kabineta noteikumos Nr.396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"):

- lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita* (=barnabita)(4 atradnes) (14.attēls);
- spožā skudra *Lasius fuliginosus* (1 atradnes);
- daudzveidīgā ksilārija *Xylaria polymorpha* (1 atradne);
- marmora rožvabole *Liocola marmorata* (3 atradnes);
- kausveida pleiostiktā *Pleurosticta acetabulum* (7 atradnes) (15.attēls);
- brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala* (3 atradnes) (16.attēls);
- skleroformas *Sclerophora spp.* (2 atradnes) (17.attēls);
- parka vīngliemezis *Helix pomatia* (1 atradne) (18.attēls).
- Eirāzijas ūdrs *Lutra lutra* (1 novērojums, DDPD OZOLS dati).

Visas (izņemot Eirāzijas ūdru) no konstatētajām īpaši aizsargājamām un ierobežoti izmantojamām sugām ir saistītas ar veciem, bet labi izgaismotiem kokiem, vai arī lapkoku mežiem.

No Lāčplēša apkaimē konstatētajām īpaši aizsargājamām sugām, trīs sugas: lapkoku praulgrauzis, brūngalvainā henotēka un skleroforu ģints iekļautas to sugu sarakstā, kam iespējams veidot mikroliegumu (pēc Ministru kabineta noteikumiem Nr.940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu").

Lielvārdes parks un Lāčplēša apkaime kopumā vērtējama kā lapkoku praulgrauzim un citām saproksilofāģajām vabolēm piemērota teritorija, jo tur sastopami gan veci, dobumaini koki, kas atrodas salīdzinoši saulainos apstākļos, gan vidēja vecuma koki, kas kalpos par šīs vaboles un daudzu citu organismu dzīvotnēm nākotnē. Lapkoku praulgrauža potenciālā dzīvotne ir arī gravu un nogāžu meža biotops, kur sastopami veci un dobumaini lapu koki. Jau šobrīd šajā biotopā sastopamas divas aizsargājamās sugas - marmora rožvabole un spožā skudra.

Ķērpji - brūngalvainā henotēka un skleroformas - aug uz vecu lapu koku stumbriem un tiem nepieciešams nemainīgs mikroklimats: mitrums un gaisma. Savukārt kausveida pleiostiktā var augt arī uz jaunākiem kokiem, ja vien tai ir piemēroti apstākļi. Lāčplēša apkaimē šis ķērpis pārsvarā sastopamas uz kļavām ielu malās pie muzeja un baznīcas.

Daudzveidīgā ksilārija ir atrasta aiz pilsdrupām Daugavas virzienā. Tā ir saproksilofāģa sēne, kas parazitē uz koku saknēm.

Spožā skudra apdzīvo vecus kokus, kam trupe skārusi skaņu zonu. Spožās skudras savu ligzdu izveido koka sakņu zonā, trupējušā koksne - atmirušās saknēs.

Pēc SIA LABIE KOKI eksperti 2018.gada augustā veiktā koku novērtējuma datiem, parkā konstatēti 6 īpaši aizsargājami dabas objekti - dižkoki (definēti pēc Ministru kabineta noteikumi Nr.264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 2. pielikumā uzrādītajiem stumbru apkārtmēriem 1.3 m augstumā no sakņu kakla). Šie un citi parka koki inventarizācijas nolūkos dabā numurēti ar plastikāta numuriem.

Lielvārdes parkā un Lāčplēša apkaimē konstatētie dižkoki:

Nr. 49730 - sarkanais ozols *Quercus rubra* (stumbra apkārtmērs 0.00 m);

Nr. 49982 - parastais osis *Fraxinus excelsior* (stumbra apkārtmērs 3.59 m);

Nr. 50020 - parastā kļava *Acer platanoides* (stumbra apkārtmērs (divi stumbri) 3.45; 0.95 m);

- Nr. 50071 - parastā kļava *Acer platanoides* (stumbra apkārtmērs 3.60 m);
Nr. 50165 - sarkanais ozols *Quercus rubra* (stumbra apkārtmērs 2.69 m);
Nr. 50816 - parastais osis *Fraxinus excelsior* (stumbra apkārtmērs 3.52 m).

4. PĒTĀMĀS TERITORIJAS LĪDŠINĒJĀS APSAIMNIEKOŠANAS IZVĒRTĒJUMS, TĀS IETEKME UZ DENDROLOĢISKAJĀM UN DABAS VĒRTĪBĀM

Apsaimniekošanas darbības Lāčplēša apkaimē ietver zaļās zonas uzturēšanu, labiekārtojuma infrastruktūras izveidi, koku kopšanu un zāģēšanu. Intensīvāk izmantotās teritorijas atrodas ap baznīcu, muzeju, pilsdrupām, kā arī parka daļa starp E.Kauliņa aleju 9 daudzdzīvokļu mājām. Šajās vietās regulāri tiek pļauta zāle, aizvākti bīstamie koki, uzturēti celiņi un taku tīkls. Parks, kas izvietojies uz pilsdrupu pussalas, ir mazāk intensīvi apsaimniekots, tur zemsedzē nav izveidojusies blīva velēna, kas nereti rodas bieži pļaujot zāli. Zemsedze ir mīksta, grimstoša, starp lekniem un lapukoku mežiem raksturīgiem augiem redzama kaila zeme. Pastaigas iespējamas pa labiekārotu celiņu ar blīvāku segumu. Vietām parkā izvietoti soliņi. Novērojami arī celmi, kas liecina par selektīvu koku aizvākšanu no parka.

Rumbiņas ūdenskrituma apkaime ir labiekārtota. Blakus ūdenskritumam izbūvēta skatu platforma, savukārt, pāri Rumbiņas upei ir tilts. Rumbiņas upē vietām novērojami sadzīves atkritumi.

Apsekotajā teritorijā ir arī zonas, kur cilvēka darbība ir novērojama minimāli. Tādas vietas ir stāvās nogāzes Rumbiņas uzpludinājuma un Daugavas krastos. Meži, kas atrodas biotopā 9180 *Gravu un nogāžu meži* attīstās bez būtiskas cilvēka iejaukšanās. Mežu apsaimniekošanas trūkumu, visticamāk, ietekmē stāvais reljefs un apgrūtināta pārvietošanās pa to. Līdzīga situācija ir ar Rumbiņas uzpludinājumu, kas tuvāk daudzdzīvokļu mājām. Tas funkcionē kā eitorfs dīķis, kur sāk savairoties virsūdens augājs - dažādi ūdensziedi (*Lemna spp.*). Uz uzpludinājuma ierīkots meniķis. Uzpludinājuma krastos novērojami gan necaurejams krūmājs, gan potenciāli invazīvo sugu klātbūtne, gan sadzīves atkritumi.

Teritoriju, kas ietver veco stadionu, pļauj vairākas reizes sezonā. Ap stadiona teritoriju ir iestaigātas takas. Rumbiņas ielejā, starp abiem uzpludinājumiem, ir izvietotas metāla trepes, kas ved uz stadionu.

5. PĒTĀMĀS TERITORIJAS AIZSARGĀJAMO DABAS VĒRTĪBU LABVĒLĪGA AIZSARDZĪBAS STATUSA NODROŠINĀŠANAS PRASĪBAS UN DARBĪBAS

Aizliegtās un atļautās darbības dendroloģiskā stādījuma "Lielvārdes parks" teritorijā definē MK noteikumu Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi", 8.3. nodaļa, kur aprakstītas atļautās un aizliegtās darbības dendroloģiskajos stādījumos, kā arī 8.2. nodaļa, kur aprakstītas atļautās un aizliegtās darbības īpaši aizsargājama koka jeb dižkoka teritorijā.

Īpaši aizsargājamo sugu aizsardzība

Lielvārdes parkā un Lāčplēša apkaimē satopamās īpaši aizsargājamās sugas ir atkarīgas no vecu, dobumainu, bet labi izgaismotu koku klātbūtnes parkā. Īpaši nozīmīga ir lapkoku praulgrauža dzīvotņu saglabāšana, šīs sugas aizsardzība ir nozīmīga starptautiskā līmenī. Dendroloģiskā stādījuma un Lāčplēša apkaimes apsaimniekošanas darbībām būtu jābūt mērķētām lapkoku praulgrauža populācijas saglabāšanai. Lapkoku praulgrauža dzīvotnes aizsardzībai vēlams ievērot šādas prasības:

- parkā jā saglabā veci, dobumaini lapu koki. Ja koks kļūst bīstams, pirms tā nozāģēšanas, jāizvērtē, vai bīstamību nav iespējams novērst sakopjot koka vainagu un ierīkojot statiskās vai dinamiskās vainaga drošināšanas sistēmas.
- parkā saglabājami vidēja vecuma un jauni lapu koki, un, ja nepieciešams, ierīkojami jauni lapu koku stādījumi. Šie koki nodrošinās dzīvotnes pēctecību un nodrošinās lapkoku praulgrauža populācijas tālāku attīstību nākotnē. Vēlams jaunu koku vainagu veidošana, lai vēlāk pieauguša koka vainags būtu sabalansēts, nodrošinot koka ilgmūžību.
- Ierīkojot jaunus stādījumus vēlams izvēlēties ilgmūžīgas vietējās lapu koku sugas: parasto kļavu, parasto ozolu, parasto liepu.
- ja nogāžas vai bīstamības dēļ jānozāģē koks ar lapkoku praulgrauža dzīvotni, nepieciešams sazināties ar Dabas aizsardzības pārvaldi un saskaņot turpmākās darbības par īpaši aizsargājamas sugas pārvietošanu.
- lapkoku praulgrauža attīstībai nepieciešami veci lapu koki ar plašu dobumu (~ 300 l praulu), kas ir saules apspīdēti. Tādēļ nav pieļaujama veco parka koku ieaugšana krūmos, vai arī blīvu krūmu stādījumu ierīkošana tiešā vecu koku tuvumā.
- parkā vēlams saglabāt ziedošus krūmus (piemēram, rozes, klinšrozītes, filadelfus u.c.), vai, ja tādu nav, ierīkot jaunus ziedošu krūmu stādījumus, jo lapkoku praulgraužu pieaugušie īpatņi barojas ar nekāru.

Ievērojot augstāk minētās prasības lapkoku praulgrauža aizsardzībai, tiks nodrošināti piemēroti dzīves apstākļi arī citām īpaši aizsargājamām sugām, kas apdzīvo vecus kokus Lielvārdes parkā un Lačplēša apkaimē.

Lai nodrošinātu labvēlīgu aizsardzības statusu īpaši aizsargājamām ķērpju sugām, būtiski ir nemainīt mikroklimatiskos apstākļus to koku tuvumā, uz kuriem šie ķērpji sastopami, t.i. nav pieļaujama blīvu stādījumu ierīkošana, strauja apkārtējo koku izciršana. Ja nocertams koks, uz kura aug īpaši aizsargājama ķērpju suga, nepieciešams sazināties ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

Lai veicinātu saglabājamo koku ilgmūžību infrastruktūras ierīkošanas gadījumos, rakšanas darbi sakņu zonā jāveic ar rokām vai iespējami mazāku tehniku, saudzējot koku saknes. Nepieciešams ievērot koku minimālo sakņu aizsardzības zonu, ko var aprēķināt stumbra diametru reizinot ar 10. Vecu koku, tajā skaitā dižkoku ilgmūžības veicināšanai, vēlams veikt vainaga sakopšanas darbus, šādi palielinot koku stabilitāti un noturību vējā. Lielu dimensiju sausu zarus vēlams īsināt, atstājot stumbeni, kas var kalpot par mājvietu retām sugām, piemēram, dzeņiem. Kopšanas darbi veicami tajās teritorijas zonās, kur paredzama intensīva apmeklētāju plūsma. Maz apmeklētās vietās koku kopšana nav nepieciešama.

Koki, kas ir nozīmīgas dzīvotnes īpaši aizsargājamām sugām, vai arī tie ir strukturāli piemēroti kā šādu sugu dzīvesvieta, atzīmēti SIA LABIE KOKI eksperti koku novērtējumā ar speciālu piktogrammu.

ES nozīmes biotopa aizsardzība

Lai nodrošinātu aizsardzību ES nozīmes meža biotopam 9180* *Nogāžu un gravu meži*, vēlams biotopa teritoriju atstāt netraucētai attīstībai. Biotopā nav pieļaujama esošās un no jauna radušās mirušās koksnes aizvākšana. Par biotopa labvēlīgu aizsardzības stāvokli liecina ne tikai biotopam raksturīgā zemsedzes veģetācija mozaīkveida struktūrā, bet arī dabisku meža struktūru klātbūtne (sausokņi, kritālas, dzeņu sakalti koki, lielu dimensiju veci koki, veci lazdu puduri utt.). Ja biotopā nepieciešams ierīkot tūrisma infrastruktūru, piemēram, celiņus, kāpnes, to izveidē vēlams lietot dabas materiālus: celiņu no dabiskā grunts seguma

vai šķeldas, kāpnes no koka utt. Infrastruktūras izvietojums jāplāno tā, lai nebūtu jāizcērt veci lapu koki vai jāveic rakšanas darbi koku sakņu zonā. Ja pāri celiņam nogāžas koks, to celiņa platumā sazāgē gabalos un traucējošo gabalu novieto turpat biotopā blakus celiņam. Lai neapdraudētu biotopam raksturīgo veģetāciju, jāveic invazīvo sugu apkarošanas darbi, puķu spriganes pļaujot vai izraujot vasaras pirmajā pusē, neļaujot tām nogatavināt sēklas.

Vispārēja vides stāvokļa uzlabošana

Lai veicinātu labākus apstākļus biodaudzveidības attīstībai Lielvārdes parkā un Lāčplēša apkaimē, ir iespējams veikt apsaimniekošanas pasākumus, atjaunojot dabiskos biotopus, kā arī ieviešot parkā daudzveidīgākus elementus.

Visā parka un apkaimes teritorijā apkarot potenciāli invazīvās sugas, piemēram, puķu sprigani. Nekontrolēta šī auga izplatīšanās var novest pie plašām, monodominantām sprigaņu audzēm, kam nav ne estētiskās, ne dabas daudzveidības vērtības - tās apdraud vietējo, reto un aizsargājamo sugu pastāvēšanu, kā arī degradē ainavu.

Bijušā stadiona teritorijā, kā arī zālājā starp abiem Rumbiņas uzpludinājumiem, ir iespējams atjaunot jeb no jauna radīt bioloģiski vērtīgu zālāju. Lai to paveiktu, nepieciešams samazināt augsnes auglību, kā arī piesēt bioloģiski vērtīgu zālāju sēklas vai siena smalkumus. Konkrētus zālāju atjaunošanas pasākumus vēlams plānot saskaņā ar "*Zālāju apsaimniekošanas un atjaunošanas vadlīnijām*" (Rūsiņa 2017). Dabisku zālāju atjaunošanas rezultātā liela pļavu augu daudzveidība piesaistīs kukaiņus, kas savukārt ir parkā dzīvojošo putnu un sīkspārņu barības bāze. Zālāja atjaunošanās gaitā būtiski reizi vai vairākas reizes sezonā pļaut un savākt nopļauto zāli.

Rumbiņas uzpludinājums, kas tuvāk daudzdzīvokļu mājām, jāattīra no atkritumiem un krūmiem, jānovērš turpmāka piesārņojoša darbība. Attīrīta ūdenstilpne dos iespēju tur mitināties plašākam ūdensaugu un ūdens dzīvnieku sugu skaitam, kā arī tiks novērsta turpmāka vides piesārņošana. Veicot uzpludinājuma attīrīšanas darbus, vietai tiks paaugstināts ainaviskums. Atkritumu savākšana nepieciešama arī Rumbiņas ūdenskrituma apkaimē un posmā starp ūdenskritumu un uzpludinājumu.

6. ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀ DENDROLOĢISKĀ STĀDĪJUMA STATUSA PAMATOTĪBAS IZVĒRTĒJUMS UN ROBEŽU KOREKCIJA

Dendroloģiskie stādījumu teritorijā "Lielvārdes parks" ir sastopami gan ES nozīmes biotopi, gan īpaši aizsargājamas sugas, kā arī seši valsts nozīmes dabas pieminekļi - dižkoki. Būtiskākā dabas vērtībām parkā ir lapkoku praulgrauzis, kas iekļauts "*Padomes Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību*" II pielikumā, kur apkopotas sugas, kurām veidojamas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, līdz ar to - šīs sugas saglabāšanai un aizsardzībai ir starptautiska nozīme. Lielvārdes parks, kā arī apkārtējās teritorijas, ir vērtējamas kā piemērotas lapkoku praulgrauža populācijas attīstībai - teritorijā ir daudz vecu, dobumainu un labi izgaismotu lapu koku. Biotopā 9180* *Nogāžu un gravu meži* ir sastopami arī vidēja un jaunāka vecuma lapu koki, kas varētu kalpot par lapkoku praulgrauža dzīvotni nākotnē.

Pašreizējā dendroloģisko stādījumu robeža nav optimāla un neietver lapkoku praulgrauzim potenciāli piemērotas teritorijas Lāčplēša apkaimē. Šo teritoriju nepieciešams paplašināt, iekļaujot kokaudzi gar Rumbiņas krastiem, kokaudzi uz nogāzes blakus Rumbiņas uzpludinājumam, kā arī parka teritoriju blakus daudzdzīvokļu mājām.

Nemot vērā visu iepriekš minēto, rekomendēju saglabāt īpaši aizsargājamas dabas teritorijas (ĪADT) statusu dendroloģiskajam stādījumam "Lielvārdes parks", teritoriju

paplašinot un iekļaujot tajā lapkoku praulgrauzim nozīmīgas Lāčplēša apkaimes kokaudzes un parka daļas, atbilstoši kartoshēmai 2. pielikumā.

7. KOPSAVILKUMS, SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

1. Apsektās teritorijas platība ir ~15 ha, tā ietver aizsargājamus dendroloģiskos stādījumus "Lielvārdes parks", dabas pieminekļus - ģeoloģiskos veidojumus "Rumbiņas ūdenskritums" un "Lāčplēša gulta", kā arī apkārtējās teritorijas atrodas Lielvārdes novadā, Lāčplēša apkaimē.
2. Apsekotajā teritorijā konstatēts Eiropas Savienības īpaši aizsargājamais biotops - 9180* Nogāžu un gravu meži.
3. Apsekotajā teritorijā konstatētas astoņas īpaši aizsargājamās vai ierobežoti izmantojamās sugas: lapkoku praulgrauzis, brūngalvainā henotēka, skleroformas, marmora rožvabole, spožā skudra, daudzveidīgā ksilārija, parka vīngliemezis, kausveida pleiostikta un Eirāzijas ūdrs.
4. Apsekotajā teritorijā sastopami 6 īpaši aizsargājami dabas pieminekļi - dižkoki, kas pārstāv šādas koku sugas: sarkanais ozols, parastais osis, parastā kļava.
5. Būtiskākā dabas vērtība apsekotajā teritorijā ir lapkoku praulgrauzis, kas ir starptautiski prioritāri aizsargājama suga. Lielvārdes parks un Lāčplēša apkaime ir piemērota lapkoku praulgrauža populācijas attīstībai, tādēļ apsaimniekošanas darbības būtu jāplāno lapkoku praulgrauža laba aizsardzības statusa nodrošināšanai (skat. 5. nodaļu).
6. Lāčplēša apkaimē un dendroloģisko stādījumu teritorijā sastopamo īpaši aizsargājamo sugu aizsardzībai nepieciešams nodrošināt vecu, dobumainu un saules labi izgaismotu koku saglabāšanu.
7. ES īpaši aizsargājamā biotopa 9180* Nogāžu un gavu meži aizsardzībai nav nepieciešamas apsaimniekošanas aktivitātes, to vēlams atstāt netraucētai attīstībai.
8. Lai papildzinātu teritorijā sastopamo dižkoku dzīvi, vēlams koku vainagu sakopšana.
9. Ja teritorijā tiek plānota būvniecība tiešā saglabājamo koku tuvumā, nepieciešams ievērot koku sakņu aizsardzības zonu, kā arī nodrošināt stumbru un vainagu aizsardzību būvniecības laikā.
10. Lai uzlabotu kopējo apsektās teritorijas vides stāvokli, vēlams ierobežot potenciāli invazīvo sugu izplatību, kā arī iztīrīt Rumbiņas uzpludinājumu un Rumbiņas upi pie ūdenskrituma no krūmiem un atkritumiem.
11. Dendroloģiskajos stādījumos "Lielvārdes parks", kā arī Lāčplēša apkaimē sastopamās dabas vērtības ir nozīmīgas visā valstī un starptautiskā līmenī, tādēļ rekomendējams saglabāt teritorijai īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statusu, veicot robežu korekciju atbilstoši kartoshēmai, kas dota šī atzinuma 2. pielikumā.

8. IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN INTERNETA RESURSI

1. Dabas datu pārvaldības sistēma OZOLS: <https://ozols.gov.lv>
2. Ministru kabineta noteikumi Nr.264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"
3. Johnson O., More C., Collins tree guide, London, 2006
4. Laiviņš M., Latvijas kokaugu atlants. *Apgāds "Mantojums"*, 2009.
5. Sugu enciklopēdija Latvijas Daba <https://www.latvijasdaba.lv/>
6. Kalniņš M., Priekšlikumi NATURA 2000 teritoriju dibināšanai lapkoku praulgrauža *Osmoderma eremita (=barnabita)* aizsardzībai. *Biedrība "Zaļā upe"*, Sigulda, 2014
7. Moisejevs R., Ķērpju indikatorsugu rokasgrāmata dabas pētniekiem. *Daugavpils Universitāte*, 2016
8. Buczacki S. (ed.) Collings Fungi guide. London, 2012
9. Topogrāfiskā karte. <https://kartes.lgia.gov.lv/karte/>
10. Ministru kabineta noteikumi Nr.396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu".
11. Ministru kabineta noteikumi Nr. 350 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu".
12. Ministru kabineta noteikumi Nr.940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu"
13. Padomes direktīva Padomes Direktīva 92/43/EEK
<http://eurlex.europa.eu/legalcontent/LV/TXT/?uri=CELEX%3A31992L0043>.
14. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums (2013) A. Auniņa red., Rīga, Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija.
15. Rūsiņa S. (red.) 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. 3. sējums. Dabiskās pļavas un ganības. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda.

Pielikumi:

1. Apsektās teritorijas kartoshēma 1:10000 - 1 lpp.;
2. Priekšlikums teritorijas robežu izmaiņām, kartoshēma 1:10000 - 1 lpp.;
2. Fotogrāfijas no apsektās teritorijas - 1 lpp.

Atzinums sagatavots uz 13 lapām, no tām - 3 pielikumi kopā uz 4 lapām.

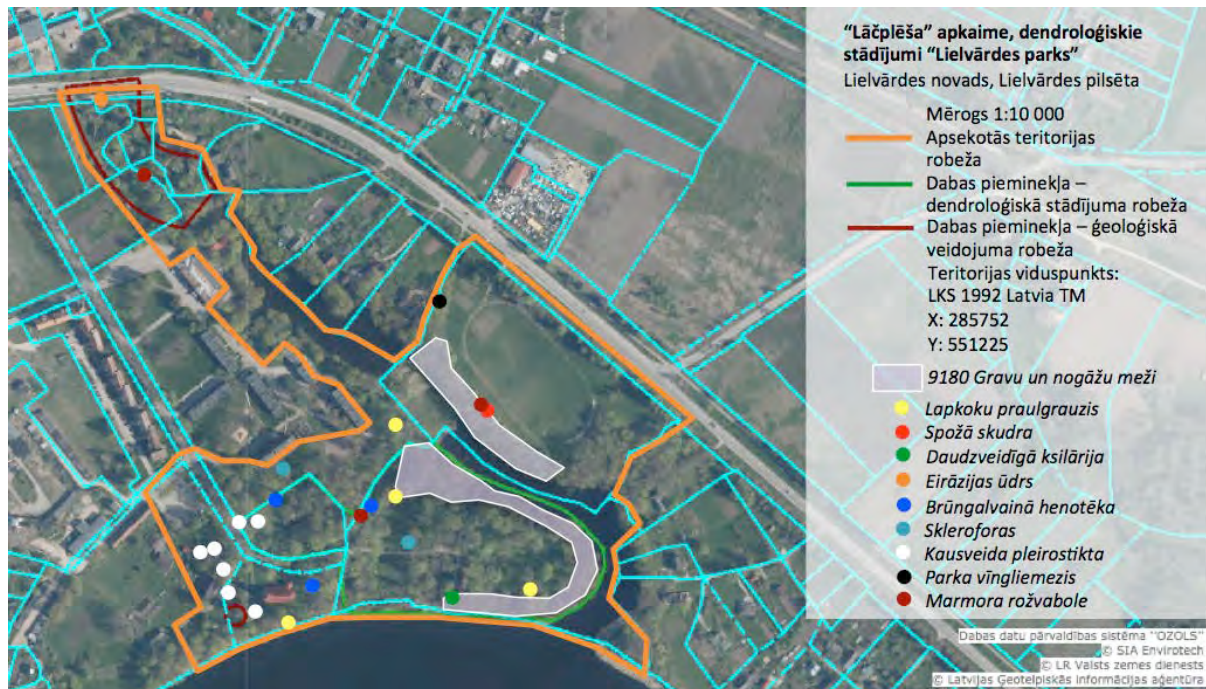
Atzinumu sagatavoja:

Sugu un biotopu jomas eksperte (sertifikāta Nr. 102) **Maija Medne**

(Tālrunis +371 26741537; e-pasts: majamedne@gmail.com)

Atzinuma MM102/26 Pielikums Nr. 1

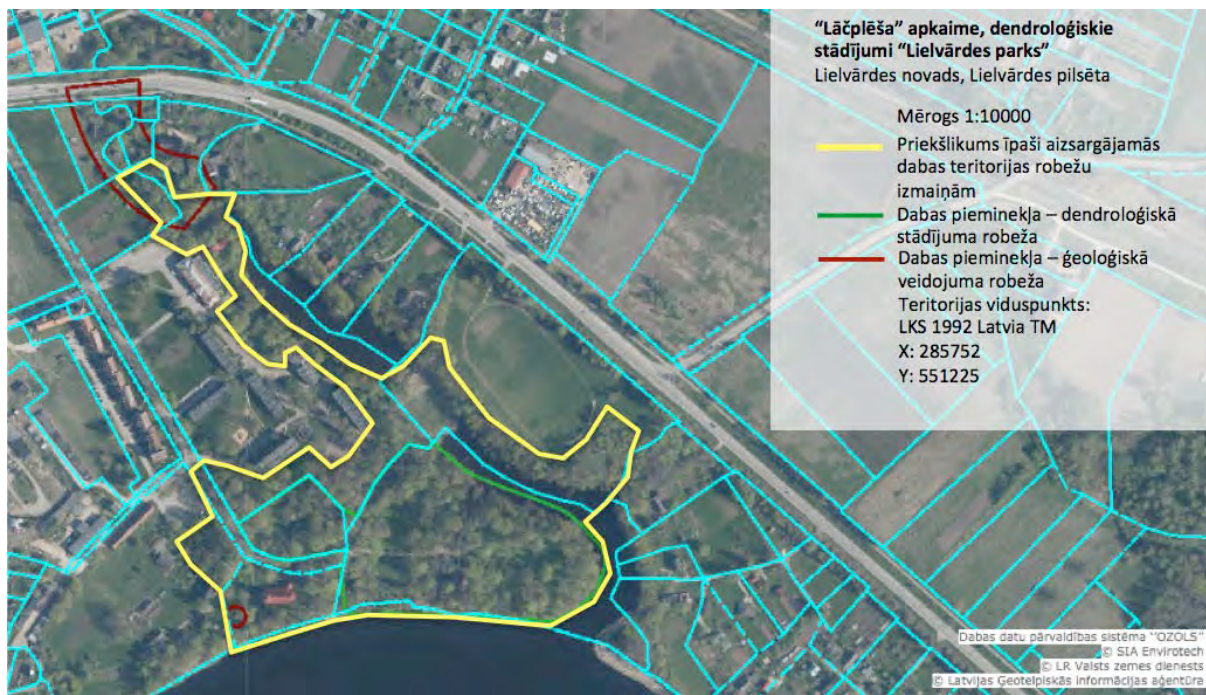
APSEKOTĀS TERITORIJAS KARTOSHĒMA 1:10000

Kartoshēmu sagatavoja: Maija Medne _____

Atzinuma MM102/26 Pielikums Nr. 2

PRIEKŠLIKUMS DENDROLOĢISKĀ STĀDĪJUMA ROBEŽU IZMAIŅĀM KARTOSHĒMA 1:5000

Kartoshēmu sagatavoja: Maija Medne _____

Atzinuma MM102/26 Pielikums Nr. 3

FOTOGRĀFIJAS NO APSEKOTĀS TERITORIJAS

1. attēls. Ģeoloģiskais veidojums Lāčplēša gūlta un parks ap baznīcu.

2. attēls. Lielvārdes pilsdrupas.

3. attēls. Uzpludinājums uz Rumbiņas upes. Priekšplānā puķu sprigane *Impatiens glandulifera*.

4. attēls. Koka skulptūras Lielvārdes parkā.

5. attēls. Teritorija otrpus Daugavai ar akmeņainu krastu, krūmiem un kokiem.

6. attēls. Lielvārdes muzeja ēka.

7. attēls. Parks blakus daudzdzīvokļu mājām.

8. attēls. Zālājs starp Rumbiņas uzpludinājumiem.

9. attēls. Zālājs bijušā stadiona vietā.

Atzinuma MM102/26 Pielikuma Nr. 3 turpinājums.

FOTOGRĀFIJAS NO APSEKOTĀS TERITORIJAS

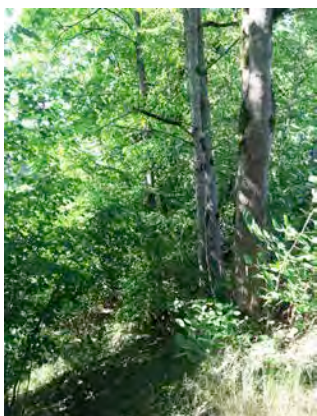
10. attēls. Parasto ozolu audze blakus stadionam.

11. attēls. Rumbyņas ūdenskritums.

12. attēls. Iežu atsegumi Rumbyņas krastos.

13. attēls. Biotops 9180* Nogāžu un gravu meži.

14. attēls. Vecs, dobumains koks - lapkoku praulgrauža *Osmoderma eremita* dzīvotne.

15. attēls. Kausveida pleiostiktas *Pleurosticta acetabulum*.

16. attēls. Brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala*.

17. attēls. Skleroforu ģints ķērpji *Sclerofora* sp.

18. attēls. Parka vīngliemezis *Helix pomatia*.